

GIFTED - INSTRUMENT ZA IDENTIFIKACIJU DAROVITOSTI U VRTIĆU

(UZRAST OD 3 DO 6 GODINA)

*Udruženje vaspitača Vojvodine (Novi Sad, Srbija)
Pedagoški fakultet (Maribor, Slovenija)
Udruga Klikeraj (Osijek, Hrvatska)*

PODRUČJE "IGRA": PITANJA ZA ODGOJITELJE

1. Kako se dijete dogovara i usklađuje s drugima tijekom igre?
2. Na koji način dijete odlučuje i pravi izbore u igri?
3. Kako se tijekom igre primjećuje ispitivanje i prevladavanje stereotipa u igri?
4. Kako dijete iskušava različite uloge, preispituje i prihvaća pravila igre?
5. Kako dijete prerađuje događaje i koristi predmete u igri?
6. Kako dijete razvija nove strategije igre kroz koje na sebi svojstven način rješava problem?
7. Kako simbolizira vlastito iskustvo u igri na različite načine (prerušavanje, pretvaranje, crtanje, izrađuje modele, koristi kreativan pokret i govor)?
8. Kako simbolima povezuje realne radnje, predmete i postupke?
9. Kako tijekom igre otkriva vlastite potencijale?
10. Koliko je ustrajno u procesu rješavanja različitih problemskih situacija?

PODRUČJE "IGRA": PITANJA ZA RODITELJE

1. Kako dijete organizira svoju igru kada je samo ili s drugom djecom?
2. Kako dijete isprobava različite uloge i prihvaća pravila igre?
3. Kako dijete rješava probleme u igri?
4. Kako dijete koristi predmete u igri?
5. Koliko je dijete ustrajno u procesu rješavanja različitih problemskih situacija?
6. Što primjećujete, kako se dijete razvilo kroz igru?

PODRUČJE "IGRA": PITANJA ZA VRŠNJAKE

1. Tko od tvojih prijatelja i prijateljica najlakše i najbrže rješava različite zadatke?
2. Tko daje najviše novih ideja?
3. Tko postavlja najviše pitanja?
4. Tko od prijatelja ima najzanimljivije ideje za igru?
5. S kim se najčešće igraš?
6. Zašto baš s njim/njima?

7. Kojih igara se igrate najčešće?
8. Zašto baš ta igra/igre?

PODRUČJE "ODNOSI": PITANJA ZA ODGOJITELJE

1. Na koji način dijete najčešće izražava svoje potrebe i emocije?
2. Je li taj način po nečemu specifičan u odnosu na drugu djecu i odrasle osobe?
3. Kako misli o sebi?
4. Kako je uvažen od strane vršnjaka?
5. Kako se ponaša u konfliktnim situacijama (kada se radi o njemu samom ili kada se konfliktna situacija događa drugima)
6. Kako biste opisali njegovo/njeno uključivanje i sudjelovanje u aktivnostima, donošenju odluka, stvaranju izbora,..?
7. Kako svojim ponašanjem pokazuje da razumije smislenost aktivnosti u kojima sudjeluje?

PODRUČJE "ODNOSI": PITANJA ZA RODITELJE

1. Na koji način najčešće izražava svoje potrebe i emocije? Je li taj način po nečemu specifičan u odnosu na drugu djecu i odrasle osobe?
2. Kako misli o sebi? (u kojim situacijama primjećujete da ima visoko samopouzdanje)
3. Kako ga prihvaćaju druga djeca? U situaciji kada je u odnosu s drugom djecom primjećujete da je vaše dete ... kakvo?
4. Kako se ponaša u konfliktnim situacijama (kada se radi o njemu samom ili kada se konfliktna situacija događa drugima)?
5. Kako reagira na frustraciju, primjećujete li znakove empatije, kako reagira na konflikte među drugima pored sebe,...
6. Kako biste opisali njegovo/njezino uključivanje i sudjelovanje u aktivnostima, donošenju odluka, stvaranju izbora,..?
7. Primjećujete li nešto što je specifično, drugačije u odnosu na drugu djecu iz obitelji?
8. Koliko vam se čini da pokazuje razumijevanje i interes za svakodnevne aktivnosti u obiteljskom ili širem okruženju?
9. Kako dijete upravlja svojim emocijama i razumije emocije drugih? –opisati jednu ili više situacija.
10. Može li vaše dijete odgoditi svoje želje i prihvatiti želje i očekivanja drugih?-navedite neku situaciju.

PODRUČJE "ODNOSI": PITANJA ZA VRŠNJAKE

1. Tko najčešće zna napraviti najbolji plan za nešto što trebate zajedno raditi?
2. Tko daje najbolje ideje s kojima se najčešće slažeš?
3. Tko od tvojih prijatelja najviše razumije kako se ti osjećaš i što ti je potrebno?
4. Tko je najviše spreman i zna kako pomoći ako se netko posvađa?
5. Tko od prijatelja/prijateljica te najčešće utješi ako se zbog nečega rastužiš? Kako te utješi?
6. S kim bi se najčešće složio kada se o nečemu odlučuje?
7. Ako bismo otišli na neki izlet (u šumu, na planinu...), tko bi mogao napraviti najbolji plan kako ćete provesti dan?

PODRUČJE "UČENJE": PITANJA ZA ODGOJITELJE

1. Pokazuje li dijete, i u kojim područjima, posebnu zainteresovanost?
2. Koje su jake strane djeteta u određenom području (specifični indikatori)?
3. Na koje načine dijete najlakše uči? Navedite pet ključnih riječi ili sintagmi kojima biste opisali učenje djeteta.
4. Izdvojite najviše tri od ponuđenih specifičnosti/posebnosti koje prepoznajete kao najupečatljivije kod djeteta i ukratko opišite zašto ste se za njih odlučili:
 - a) neovisnost i samopouzdanje;
 - b) nonkonformizam;
 - c) radoznalost;
 - d) nestrpljivost;
 - e) borbenost;
 - f) preferencije prema imaginativnom ponašanju (sklonost k intuitivnom u odnosu na čulno);
 - g) oluja ideja;
 - h) sklonost ka drugačijem pristupu u rješavanju problema, dolaženju do rješenja.
5. Prepoznajete li kod djeteta neku od manifestacija divergentne produkcije? Koji? (ukratko opišite svoje utiske):
 - a) originalnost (neobični, udaljeni, duhoviti odgovori, ideje, rješenja);
 - b) fleksibilnost (gipkost, savitljivost u rješavanju problema, organizaciji; odgovori različitih kategorija, raznovrsni odgovori, kombiniranje više aspekata i različitih strategija u rješavanju problema);
 - c) fluentnost – posebno kod verbalnog izražavanja (produktivnost u većem broju ideja, riječi, odgovora, posljedica);
 - d) elaboracija (dopunjavanje ideja detaljima, sposobnost detaljnije razrade plana).
6. Kako dijete pokazuje svoje motoričke sposobnosti i vještine?
7. Na koji način dijete izražava svoju radoznalost, otvorenost i odgovornost?
8. Koliko je dijete uspješno u učenju (usvaja li nova znanja s lakoćom, dobro pamti, prepričava, zaključuje...)

PODRUČJE "UČENJE": PITANJA ZA RODITELJE

1. Ima li vaše dijete neke posebne interese i/ ili pokazuje neke posebne vještine i umijeća. Koja?
2. Što vaše dijete radi posebno lako, brzo, bez nekog vidnog truda, u kratkom vremenu?
3. S kim vaše dijete dijeli specifične interese?
4. Navedite pet ključnih riječi kojima biste opisali učenje svoga djeteta?
5. Koje su aktivnosti djeteta izvan vrtića?
6. U kojim situacijama dijete izražava svoje interese, bira i preuzima inicijativu?
7. Na koje načine su članovi obitelji uključeni u podršku i učenje vašeg djeteta?

PODRUČJE "UČENJE": PITANJA ZA VRŠNJAKE

1. Od kojeg prijatelja/prijateljice možeš naučiti nešto novo?
2. Kako te on/ona uči o nečemu novom?
3. Kako bi ti opisao njega/nju nekome tko ga/ju ne poznaje?
4. Kojeg prijatelja ili prijateljicu najviše voliš slušati dok prepričava svoje događaje ili smišlja šta biste novo mogli raditi?
5. Zbog kojeg prijatelja/prijateljice iz vrtića se najčešće osjećaš sretno i zašto?
6. Postoji li nešto o čemu bi ti mogao poučiti svoje vršnjake, što bi to bilo?

PODRUČJE "UČENJE": DODATAK – PRIČE ZA UČENJE

Priče za učenje su bilješke o procesu učenja koje zajedno izrađuju dijete i odgojitelj. One daju holističku sliku o učenju djeteta tijekom određenog perioda i pomažu u podršci učenju (Krnjaja, Pavlović Breneselović, 2017). Kroz priču za učenje prati se razvoj dispozicija za učenje. Dispozicije za učenje su: radoznalost, suradnja, ustrajnost i odgovornost. Za svaku su unaprijed definirani pokazatelji:

Radoznalost

- Razvija posebna umijeća ili specifična znanja
- Istražuje različite identitete („biti neko drugi“)
- Koristi različite načine za izražavanje svojih ideja
- Ponovo predstavlja istu ideju i iskustvo koristeći druge načine izražavanja (crtež, slika, pokret itd.)
- Istražuje nove situacije
- Inicira ideje kojima se proširuje istraživanje
- Istražuje različite vrste pismenosti

Suradnja

- Razvija bliska prijateljstva
- Prihvaća i uvažava različitosti
- Radi zajedno s vršnjacima na zadatku
- Dogovara se i pregovara s drugima u aktivnostima i igri
- Konstruktivno razrješava konflikt
- Raduje se i svom doprinosu i doprinosu drugih
- Prihvata pomoć drugih, slijedi upute

Ustrajnost

- Preuzima rizik iskušavajući nove stvari
- Pokazuje ustrajnost u rješavanju problema (ne odustaje lako)
- Konstruktivno se odnosi prema greškama
- Pokazuje posvećenost u određenim aktivnostima
- Prilagođava se i uživa u promjeni, u iznenađenju ili neizvjesnosti
- Traži alternativne načine prilikom rješavanja problema

Odgovornost

- Može se brine o sebi

- Preuzima osobnu odgovornost u grupi (preuzima inicijativu, daje instrukcije, traži angažiranje drugih)
- Pokazuje brigu za druge
- Uvažava pravila
- Predlaže akcije u kojima se brine o okruženju
- Prepoznaje pravednost u određenim situacijama i spremno je oduprijeti se nepravdi

Priče za učenje su alat za praćenje i bilježenje djetetovog razvoja koju odgojitelji inače koriste u svom radu. Sadržaj strukture priče za učenje čine:

1. a) fotografija, mapa, crtež, slika i sl. koje su napravili dijete ili odgojitelj ili b) bilješka vaspitača kao kratak opis situacije;
2. zabilježeni komentar djeteta o situaciji, aktivnosti ili produktu (što to predstavlja i zašto mu je to važno);
3. procjena odgojitelja što zabilježena situacija pokazuje u odnosu na razvoj dispozicija za učenje
4. prijedlog za daljnju podršku i integriranje u program (Krnjaja, Pavlović Breneselović, 2017).

ZAVRŠNA TABLICA SAŽETKA (sadržaj)

1. Jake strane/karakteristike/sposobnosti djeteta:
2. Potreba za podrškom (područja):
3. Planirana sredstva, materijali, metode:
4. Potrebna suradnja s:
5. Način praćenja/evaluacije (vremenski okvir, tko i što se prati):
6. Dodatne bilješke odgojitelja:

Predložena pitanja trebaju poslužiti kao okvir za razmjenu informacija između odgojitelja, prikupljanja informacija od roditelja i povećaju participaciju vršnjaka u prepoznavanju potencijala kod djeteta o kojem se podaci prikupljaju.

Odgojiteljima se preporučuje da koriste Instrument GIFTED kao praksi prilagođen okvir za izgradnju klime i odnosa u predškolskoj ustanovi koja podržava i promoviše potencijale sve djece a posebno je usmjerena na onu djecu koja posjeduju (ne nužno i jasno pokazuju) visoke sposobnosti u nekoj domeni, imaju specifične interee, izraženu motivaciju i pokazuju specifičnost u kreativnom izrazu.

Preliminarni rezultati pilot istraživanja u primeni Instrumenta GIFTED pokazuju:

- ✓ Da su pitanja razumljiva odgojiteljima i roditeljima;

- ✓ Da postoje nedoumice i poteškoće kada je u pitanju prikupljanje podataka od djetetovih vršnjaka;
- ✓ Da je Instrument pogodan za senzibilizaciju odraslih koji su u kontaktu s djetetom da prepoznaju i potiču djetetovu potencijalnu darovitost;
- ✓ Primjenjiv je u razgovoru s roditeljima;
- ✓ Vremenski je zahtjevan;
- ✓ Primjena Instrumenta može poboljšati suradnju s roditeljima;
- ✓ Potiče razmišljanje odgojitelja o poticanju i kreiranju inovativnih metoda i programa za potencijalno darovitu djecu.

Literatura:

Nove osnove programa.....

Krnjaja, Ž., Pavlović Breneselović, D. (2017) *Kaleidoskop. Projektni pristup učenju*. Beograd: Institut za pedagogiju i andragogiju Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu. (str.39-51)